

Andrej Praprotnik.

Umrl je mož! Ne, ni umrl!
 Oči le časne je zaprl,
 Da se po trudu in po boji
 Oddahne v blaženem pokoji.
 Sim. Gregorčič.

Smrt, neusmiljeno vihtiš ostro svojo koso nad nami! Lansko leto si nam pobrala iz naše srede šestnajst vrlih tovarišev in v prvi polovici tekočega leta pa že štirinajst. Jednega težje pogrešamo, kakor drugega, kajti vsakdo je bil na svojem mestu — učitelj v pravem pomenu besede. Najhujšo rano si nam pa vsekala, neizprosna smrt, dné 25. rožnika, ko si pretrgala nit življenja starosti slovenskih učiteljev, našemu najdelavnejšemu, najzaslužnejšemu tovarišu, naši diki in našemu ponosu — preblagemu Andreju Praprotniku.

Slovo nam bridke seka rane,
 Solze rosijo nam oči.

In kako bi tudi ne žalovali po njem! Saj ga ni na Kranjskem učitelja, komur bi pokojni Andrej ne bil kaj dobrega storil in gotovo ga ni slovenskega učitelja, komur bi on kaj slabega privoščil ali storil. Zato smo prepričani, da bomo vstregli našim častitim čitateljem, ako se v slovo nekoliko dlje pomudimo pri njem, tembolj ker nam je to lahko storiti, ker imamo pri rokah njegov „Dnevnik“, v kojega je spisal sam svoj životopis. Na čelu „Dnevnika“ je napisal lepo pesmico, iz katere veje njegova ljubezen do mladine in slovenske domovine, za katero je mnogo delal in trpel. On pravi:

Prva skrb mi je mladina,
 Ravno tako domovina,
 Ak' storiti morem kaj!
 Pevska struna, rož' ca mila
 Radost zmir mi v sree lila,
 Odklenila mi je raj.
 Trud, težave, mnoge síle
 Niso mi neznane bile;
 Iskre upa v meni tlé,
 Kdaj splamile se, kdo vé?

Življenje svoje pa tako-le popisuje:

Črtice iz mojega življenja:

„Rojen sem v Podbrezjah na Gorenjskem dné 9. listopada l. 1827. Moj oče so bili cerkovnik pri farni cerkvi v Podbrezjah. Moja mati, rojena Marija Stritih, s Klanca v podbrežki fari, so me prav pobožno

odgojevali. Ze otroka namenili so me za učiteljski stan. Tedanji podbrežki župnik Franc Pirc (pozneje misijonar v Ameriki) so bili moj prvi učitelj in podpornik. Starega osem let me dajo oče k bratu (mojemu stricu) Jakobu Praprotniku, učitelju v Šent. Jurju pri Kranji, kjer sem hodil v šolo in se tudi učil orglati. Leta 1838. me dajo v šolo v Kranj, in jeseni l. 1841. v Ljubljano v tedanji prvi in drugi tečaj četrtega razreda (v sedanjo realko). Leta 1843. stopim v izobraževalnico za učitelje k vodju Jan. Nep. Schlakerju. V dveh letih dovršim učiteljsko pripravnico in grem domu v Podbrezje, akoravno me bi bil vodja rad imel v ljubljanskih ljudskih šolah. Tu sem učil v šoli dve leti. Ker pa ta šola ni bila postavno urejena in nisem bil tu vojaščine oproščen, sem jeseni l. 1847., ko sem meseca kimovca dostal učiteljsko skušnjo, prosil za učiteljsko službo v Kamni Gorici, katera mi je bila podeljena, in l. prosinca l. 1848. sem nastopil to službo. Tu se je začelo za mé prvo življenje na izobraževalnem polji. Seznanil sem se z domovincem Lovretom Tomanom, kateri je bil takrat pravnik in ravno na počitnicah zavoljo dunajskih prekucij, in z Lovretom Pintarjem, duhovnom v Radovljici — oba vrla domoljuba in učena Slovenca. Tu sem jel prvikrat dopisovati v mladinski časopis „Vedež“, kateremu urednik je bil Jan. Navratil.

Leta 1849. umrjó mi moj oče in na njegovo mesto kot cerkovnik stopi moj brat France, kateri je pa tudi pozneje izvršil pripravniško šolo v Idriji in je stopil v učiteljski stan.

l. svečana l. 1850. sem bil kot učitelj za trdno postavljen. V Kamni Gorici sem bil do 15. vinotoka l. 1851., in dobil sem podučiteljsko službo pri glavni deški šoli v Škofji Loki s 150 gld. gotove plače. Po želji tedanjega škofijskega šolskega nadzornika Jurija Zavašnika sem pa l. 1853. šel na Dobravo blizu Ljubljane, kjer je bila ravno nova šola ustanovljena.

Na Dobrovi sem se l. 1857. seznanil z deklico Marijo Birtič (doma na Švici pri Preku). Namenil sem jo vzeti v zakon in za tega del šla je iz moje šole v nunski samostan v Škofjo Loko, da se je izobrazila.

Dné l. sušca 1858. l. mi je bila podeljena učiteljska služba pri novi mestni deški šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani s 350 gld. letne plače.

9. kimovca 1858. sem se poročil s svojo Marico v Dobravski cerkvi. Bila mi je ljubeznjiva, zvesta tovarišica. Bog je najin zakon blagoslovil s šesterimi otročiči, katerih imena so: Marica (Je gospodinjala ter očetu stregla do zadnje ure; sirota je bolehná in brez zaslužka, zato je vredna vsestranske podpore. Uredn.); Lovro (umrl. Uredn.); Ivana (učiteljica v Ljubljani. Uredn.); Josipina (učiteljica

v nunskem samostanu v Ljubljani. Uredn.); Viktorija (učiteljica v Kranji. Uredn.); Ana (učiteljica na Igu. Uredn.)

Svoj prosti čas sem rabil v daljno izobraževanje posebno za slovensko slovstvo. Rodil sem tedaj tudi duševne otroke, t. j. spisal sem te-le knjižice in spise:

1. „Spisje za slovensko mladino“. — 2. „Knjižnica za slovensko mladino.“ — 3. „Slovensko-nemški Abecednik“ 1856. — 4. „Prvo berilo za slovenske šole. — 5. „Drugo berilo za slovenske šole.“ — 6. „Pesmi cerkvene in druge.“ — 7. „Koledar slovenski za l. 1358.“ — 8. „Dolžnosti podložnih.“ — 9. Cecilija, musikalische Monatshefte von C. Mašek (ko je C. Mašek umrl, sem dokončal jaz III., IV. in V. zvezek). — 10. „Jedilne in strupene gobe.“ — 11. „Darek pridni mladosti“ (3 zvezke). — 12. „Palček“ (koledarček za l. 1866–68.). — 13. „Slovenski Abecednik“ za prvi razred ljudskih šol — 14. „Slovenska slovnica za prvence. — 15. „Slovensko-nemški Abecednik.“ — 16. „Stenske table“ (14 tabel).

Leta 1861. sem osnoval in jel na svetlo izdajati prvi slovenski šolski list: „Učiteljski Tovariš“, katerega sem naj več sam spisoval.

Dne 3. prosinca 1870 ob 5. uri zjutraj mi je umrla ljubeznjiva ženka Marica. Dne 8. grudna 1869. l. je jela bolehati. Po noči — zadnji dan l. 1869. — je zmešano govorila, naj več pobožne reči. Proti jutru na novega leta dan je mirno obležala in zjutraj ob 7. uri jo je č. g. dr. Strbenc spovedal in v sv. olje dejal. Drugi dan popoldne je glasno molila: „Sveta Marija“, potem je zopet mirno brez smrtnih vidnih težav ležala in proti jutru dne 3. prosinca 1870 mirno v Gospodu zaspala. Drugi dan ob $\frac{1}{2}$ 4 je bila pokopana. Spremljali so jo na pokopališče udje Marijine bratovščine (katere ud je bila) in národna čitalnica — med drugimi: grof Wurmbrad, korar Kramar, dr. Bleiweis, dr. Costa i. dr. Jaz sem bil med tem časom z otročiči v Močnikovi sobi in žaloval po veliki zgubi. Pri sv. Krištofu sem ji postavil spomenik z željo:

„Za vso skrb, trpljenje milo
Bog ji večno daj plačilo!“

Z najvišjim sklepom z dné 26. mal. srpana 1870 sem bil imenovan udom c. kr. deželnega šolskega sveta za Kranjsko. Dne 1. vinotoka t. l. sem pa prevzel ravnateljstvo L. mestne čveterorazredne ljudske šole pri sv. Jakobu.

Z novim letom 1871. sem dal na svetlo „Učiteljski koledar“ (prvi na Slovenskem). S pismom deželnega šolskega sveta z dné 7. sušca t. l. sem bil imenovan udom izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole.

Dné 17. mal. srpana sem se zaročil s Klotildo Žagarjevo učiteljico grof Barbove družine v Rakovniku in dné 20. vel. srpana sem se pa ž njo poročil v grajski kapeli v Rakovniku. Svoji ljubeznjivi nevesti sem podaril ta-le listek:

Kresni žarki so vgasnili,
Luna tamno noč svitli,
Obraz se pokaže mili,
Tvoje lice mi žari;
Iskra v srcu plamen vname
Ljuba meni daš srcé,
Dar nebeški Ti si za-me,
ANDREJ ga ceniti vé. —

Poroka je bila zelo slovesna. Pričujoči so bili: grof Barbo-Waxenstein (grajščak v Rakovniku), grofinja Valesca (njegova soproga), grofinja Albina (njegova sestra, Fml. A. Lang in drugi grajski. Poročeval in mašo bral je g. kapelan Jože Gerčar.

Govoril je tako-le:

„Popotovanje po solzni dolini je človeško življenje. Tujci, popotniki smo vsi skupaj, in na zemlji nimamo stanovitnega mesta. Srečen, kedor na tem potu najde zvestega, sebi srčno udanega prijatelja, na katerega ramé, če je potreba, se more naslanjati, mu svoje reve tožiti, pred njim svoje žalostne skrbi, polno srcé razsuti! Pa še bolj srečen, kdor najde zvesto, nerazločljivo tovarišico po svojem srcu za vse življenje.

„Ni dobro, da je človek sam“, je rekel Bog po stvarjenji prvega človeka, in mu je dal Evo tovarišico. Tako je on že v začetku svetá v paradizu postavil sv. zakon in dejal: „Zato bode človek očeta in mater zapustil in se svoje žene držal, in onadva bodeta jedno telo.“ Jezus, božji sin, je zakon celó k imenitnosti zakramenta povzdignil ter ga z mnogokaterimi milostmi pomnožil, da bi bil Bogu v čast in vsi človeški družini v prid in da bi veliko dobrega sadú donášal za čas in večnost. Skrivna vedna zveza Jezusa s sveto cerkvijo pa je znamenje in podoba skrivne, neločljive zaveze, ki veže moža in ženo v zakonu. Iz tega se vidi, kako imeniten in svet stan je zakon. Spoznati pa se tudi mora, kako skrben bi moral človek pri tem biti in vse na tanko pomisliti, predno se poda v ta stan, da se ne goljufa in ne naloži butare, ki bi ga krvavo žulila vse dni njegove, zakaj ta stopinja razsojuje časno in morebiti tudi večno srečo ali pa nesrečo. Ni zadosti, da se roka k roki — ampak dobro se mora pomisliti, ali se tudi srce k srcu prilega. Hitra in lahka je zmota, dolga in žalostna pa sirota, — človek goljufan, trpi vsaki dan! — Zakon, da je srečen, mora se v nebesih skleniti in sv. cerkev mora ga potrditi, oče nebeški ga privoliti. To pa se zgodi, če se pri ženitvi gleda na dve reči: na lepoto in bogastvo — pa ne na telesno lepoto, ampak na

dušno, katera je Bogu prijetna čednost. Telesna lepota je pena, ki kmalu mine; kratka bolezen jo razdere, gotovo pa jo starost pokoplje. Najlepša cvetlica zvene in se obleti. Bogu prijetne čednosti t. j. živa vera, goreča ljubezen, prijazna ponižnost, krotkost, potrpežljivost, milosrčnost morajo lepšati dušo. Taka lepota se ne postara, temuč le lepša postaja, dušo lepo ohrani, zakonsko zvezo potrjuje, da se ne zrahlja, ampak vedno močnejše in lepše srce objema. Ta nezvenljiva lepota stori, da se zakonski ravno tako ljubijo vedno, kakor v dan poroke — ko stoje pri božjem oltarji. Goljufa se, kdor gleda le na posvetno bogastvo, zakaj bogastvo, ki prave sreče ne daje, je nestanovitno, kakor prah, kakor jesensko perje; kako kmalo ga sapica po vseh krajih razpihlja. Zato se mora pri ženitvi posebno gledati na dušno blago, t. j. na lepe lastnosti, posebno na pridnost, marljivo varčnost in na umno hiševanje. Le to prinese k hiši nebeški blagoslov.

Blagi gospod ženin, prepričan sem in Vam tudi iz globočine srca želim, da ste našli tako nevesto, ki je po božji volji, ki ima imenovano dušno lepoto in bogastvo ter menim, da Vas današnja stopinja nikoli ne bodé žalostila, temveč, da z veseljem porečete z ženinom v visoki pesmi: „Hvala Bogu, našel sem jo, ki jo ljubi moja duša.“ —

„Večje ljubezni nihče nima,“ pravi sv. pismo, „kakor, kdor sam sebe komu drugemu dá.“ S tako ljubeznijo, blagi ženin, Vam danes Vaša blaga nevesta roko podaje. Zavoljo Vas zapušča sestro, brata, blagorodno grofico, grofiče in male grofinje. Z devico orleansko tudi ona reče naši mili dolini.

„Obvaruj Bog vas, hribje ljubeznjivi!“ — —

V Vaše roke položi zaupljivo svoje prihodnje življenje, vso svojo srečo. Zato tudi Vi njej darujte vso svojo srečo. Ta sreča je opotočna; torej tudi ne morete pričakovati, da Vam bode v zakonu samo cvetje brez trnja cvetelo in vedno milo solnce sijalo. Prišli bodo tudi žalostni časi, ki ne bodo po Vaši volji. In ko pridejo nadloge, takrat je noč — gosta temá. Gledali boste na desno in levo, a ne boste imeli pomoči od nikoder; omagovali boste in obup Vas bode obhajal. V tej temi Vam bode prisvetila svitla morska zvezda — Marija. — Srečo Vam voščim, blaga nevesta, ker ste si izvolili ženina, ki je goreč čestilec Marije Device, katere slavo povzdigujejo njegove izvrstne in obilne pesmi in razni spisi. Marija Vama bode v vseh okoliščinah gotovo pomagala.

Blaga nevesta in ženin, priporočam Vama zaupanje k Mariji — in potem Vaju zagotavljam, da naj pride na Vaju, karkoli hoče, da bosta vkljub vsem nemilim, okoliščinam vendar veselo potovala proti svojemu namenu.

Vsak dober dar pride od zgoraj — od očeta luči. Zato zdihnita k nebesom in povabita Jezusa na ženitnino, da Vama bode pomagal

voljno prenašati vse zakonske nadloge, da kedar se bodo Vaše oči solzile, da se izpremene v vino veselja in nebeške tolažbe.

Po ganljivej tej poroki je bila v grajščini gostija, pri kateri je grof Barbo pozdravil ženina in nevesto. Ženin — sem se zahvalil za čast in vse dobrote in sploh za slovansko gostoljubnost, ki sem jo užival v tej častnej družbi.

Po ženitvi sva se s Klotildo odpeljala (z grajščinskimi konji) na postajo Sevnico (Lichtenwald) in se peljala z vlakom do Krškega. Na krški postaji čakali so naju učitelji s Kranjskega, ki so šli na učiteljski zbor v Zagreb. Tu naju je Belar v imenu več zbranih učiteljev pozdravil. —

Dné 21. kimovca 1871 je bila učiteljska skupščina v mestni dvorani v Ljubljani. Tej skupščini posvetil sem to-le pesem:

Zdravo, tovarši in bratje premili!
V pevskem soglasji zjedini moči;
Složni bodimo v veselji in sili,
V slogi nam zlata prihodnost cveté.

Zdravo, tovarši in bratje premili,
V pevskem soglasji krepimo moči;
Naj bi s tolažbo si srca polnili,
Da nam ugodnejša doba žari.

Zdravo, tovarši in bratje premili,
V pevskem soglasji si dajmo roke:
Vestni poklicu da bomo služili,
Šoli domači darili srcé.

Konec šolskega leta 1871/72 je prišel na svetlo „Jahresbericht der k. k. Lehrerbildungsanstalt zu Laibach,“ kateri je imel na čelu jako zabavljiv sestavek „Zur Lehrerfortbildung in Krain“ od prof. Gariboldija. Ta kritični sestavek je razcepil kranjske učitelje v dve stranki. Več udov učiteljskega društva mu je odgovorilo v dveh brošurah: „Nadaljevalno izobraževanje ljudskih učiteljev na Kranjskem“ in po nemški: „Zur Lehrerfortbildung in Krain“, kar je v obeh taborih naredilo veliko krika in vpitja.

Dné 24. in 25. kimovca je bil zbor vseh slovenskih ljudskih učiteljev v Ljubljani. Hud vihar med strankama.

Meseca mal. srpana 1873. l. sem dal na svetlo tretji natis svojega „Spisja za slovensko mladino“ in meseca vel. srpana tudi tretji natis svoje „Slovnice za prvence“. Poslovenil sem tudi „Glaskovalni, pisalno-bralni in čerkovalni poduk“ z napeljevanjem, kako se rabijo tablice in omarice s črkami.

Z letom 1873 sem uredništvo in odgovorništvo „Učiteljskega Tovariša“ oddal M. Močniku.

Dné 24. prosinca 1874. l. sem bil z bratom Fr. pri stricu Jakobu Praprotniku, učitelju v Zalogu pri Cerkljah, ki je bil za smrt bolan. Ganljivo se je poslovljal od mene in svojih. Dné 29. prosinca ob 5. uri popoldne je umrl, star 71 let. V dan 31. prosinca so ga v Cerkljah pokopali, kjer sem bil pri pogrebu. B. m. d. v. m. i. p.!

Dné 3. svečana 1874 so mati na Ježici hudo zboleli in dva dni potem ob $\frac{1}{2}$ 5. uri popoldne so mirno v Gospodu zaspali. Zadnje besede materine so bile: „Boga ne zapustite, in Bog vas ne bode zapustil.“ Dné 7. ob 8. uri dopoldne je bil pogreb v Stožcah pri Ježici. Bridki spomini! R. I. P.!

Dné 17. kimovca 1874 sem bil pri seji dež. šolskega sveta kot nadučitelj in šolski voditelj na I. mestni šoli za trdno postavljen. Prošnja za to službo je pri mestni gosposki (ki mi ni bila naklonjena) čakala odrešenja od 5. svečana 1873. l.

Dné 24. vinotoka 1874 sem pri zboru učiteljskega društva odložil predsedništvo (zaradi nemških preganjavcev) in izvoljen je bil Feliks Stegnar predsednikom.

Dné 27. vel. travna 1875. l. so mestni očetje pri občinski seji uložili protest zoper učenje slovenskega jezika v realki. Pri tej seji se je na predlog krajnega šolskega sveta (Mahra i. t. d.) tudi določilo, da se bode I. mestna šola iz reduta preselila (z učitelji vred) v staro licealno poslopje in da bode od tod v novo šolsko poslopje prišla II. mestna šola (z voditeljem Belarjem).

Črni dnevi, le bežite,
Saj pravica še živi;
Jasnih ur mi ne teinite,
Upanje mi še žari! —

Dné 9. kimovca 1875 sem selil I. mestno šolo iz reduta v licealno šolsko poslopje in dné 16. kimovca sem začel šolo v tem poslopji.

Dné 1. sušca 1876. l. sem po izvolitvi odborove skupščine prevzel tajništvo pri „Matici Slovenski“. — Dné 17. mal. travna t. l. sem dodal „Tomanovo življenje“, katero je z dodanimi njegovimi pesmicami „Matica Slovenska“ l. 1876. na svetlo dala. — 15. mal. srpana 1876 mi je naročila družba sv. Mohora v Celovci, da naj spišem „Spisovnik za Slovence“. — 12. vel. srpana 1876 sem bil pri Janežičevi svečanosti na Koroškem. — 6. kimovca t. l. sem dokončal rokopis: „Tretje berilo (223 ber. vaj). — 26. vinotoka t. l. je dunajski list „W. Z.“ prinesel imenovanje udov dež. šolskega sveta za Kranjsko. Po najvišjem sklepu sem tudi jaz (zdaž še v drugič) imenovan udom dež. šolskega sveta.

Dné 12. vel. srpana 1877. l. sem bil v Loži pri štiristoletnici. — 3. listopada 1878. l. sem bil povabljen k večerji k deželnemu pred-

sedniku bl. g. Kalini. — 19. listopada 1878 smo praznovali dr. Bleiweisovo 70 letnico.

Dné 10. kimovca 1879. l. je šla hčerka Josipina (Pepca) v nunski samostan. Ob 4. uri popoldne se je v cerkvi pri sv. Jakobu poslovila in ob $1\frac{1}{2}$. uri je šla v samostan.

V noči od 13.—14. mal. srpana 1880. l. ob $1\frac{1}{2}$ uri je ženka Klotilda, koja je že dlje časa bolehal, mirno v Gospodu zaspala. Bog ji daj večni mir in pokoj! Ona mi bode vedno v hvaležnem spominu. Umrla je za jetiko; 15. je bil lep pogreb.

14. vel. srpana 1880 sem oddal vladi prestavo: „Poučilo o kužnih živinskih boleznih.“ — 18. vel. srpana sem bil pri dež. predsedniku pri slovesnem obedu. — 22. sem bil v Repnjah na Kopitarjevi slavnosti.

Z novim letom 1881. sem zaradi mnogobrojnih opravil v šoli odložil tajništvo pri „Matici Slovenski.“ — 26. prosinca sem bil pri dež. predsedniku A. Winklerju pri kosilu (Zbrana družba) in dné 9. vel. travna pa na večerji. — Meseca vel. travna tega leta je prišel 4. natis mojega „Spisja“ na svetlo. — 15. grudna sem bil v imenu „Slovenske Matice“ v Zagrebu pri pogrebu hrv. pisatelja „Šenoa“. —

Z novim letom 1882. sem zopet prevzel uredništvo „Učiteljskega Tovariša“. — 13. vel. srpana t. l. sem bil v Gorjah, kjer se je stavil spomenik pisatelju Toneju-Samostalu.

Dné 18. kimovca 1882 je prišel v Pragi na svetlo moj: „Abecednik za slovenske ljudske šole.“ — 6. grudna t. l. sem bil v tretjič imenovan udom c. kr. dež. šolskega sveta za Kranjsko.

V dan 24. prosinca 1883 sem bil pri c. kr. dež. predsedniku na sijajnem plesu.

Dné 1. sušca 1883. l. sem praznoval 25letnico svojega službovanja v Ljubljani in 35letnico svojega učiteljevanja sploh. Tovarišič učitelji in prijatelji so mi napravili toliko nepričakovanega veselja in čestitanja, kakoršnega se nisem nikdar nadejal. (Beri „Učit. Tov.“, „Národ“ in mnogo prijateljskih dopisov in telegramov). Tudi Ljubljanski mestni šolski svet mi je poslal pismeno čestitko. Jaz sem izdal taki-le listek:

„O petindvajsetletnici svojega službovanja v Ljubljani

(1. sušca 1858—1. sušca 1883. l.).

Četrto stoletja je minulo
 V Ljubljani kar mladost učim;
 Če uka seme je rodilo,
 Najbolj se tega veselim.
 Učence vidim vže veljake —
 Stanovom raznim cvet krasán —
 Za dom pregrete poštenjake —
 To slajša mi današnji dan.“

Dné 29. vel. travna mi je mestni zbor v spomin moje 25 letnice blagovolil dovoliti 200 gld. nagrade, ter je funkcijsko doklado od 100 gld. povikšal na 200 gld. Slava mu!

Dné 11. mal. srpana 1883 smo obhajali z učenci Habsburško slavnost v spomin 600 letnice. Ob 5. uri popoldne je prišel Nj. Veličanstvo, presvetli cesar Franc Jožef I. v Ljubljano. Veličastni, veseli vsprejem! Jaz sem ga pozdravil z uradniki vred pred dvorcem. Tisočerni Živio-slava-klici! 12. mal. srpana sem bil (ob 8. uri) pri slovesni cesarski maši v Šenklavži. Po maši smo se uklanjali Nj. Veličanstvu v dvorcu. Cesar je vsakega, ki mu je bil predstavljen, prijazno ogoril. Mene je vprašal: „Sind Sie von der Lehrerschaft gewählt in den Landesschulrath?“ Jaz: „Von der k. k. Regierung.“ Cesar: „Sind Sie hier angestellt?“ Jaz: „Oberlehrer an der I. städtischen Knaben-volkschule.“ Popoldne ljudska veselica. 14. mal. srpana sklep šolskega leta. Dné 15. mal. srpana (nedelja) je bil cesar ob $\frac{1}{2}$ 6. uri zjutraj v Šenklavži pri sv. maši, potem je odpotoval v Idrijo. 16. mal. srpana zjutraj ob $\frac{1}{2}$ 7. uri smo se poslovili pri cesarji pred dvorcem, od koder je odpotoval v Kamnik in dalje na Gorenjsko. Opoludne sem se peljal na Gorenjsko na Bled, kjer je ljudstvo navdušeno vsprejelo Nj. Veličanstvo. Blejsko jezero in okolica krasno ovenčana in razsvetljena.

Zares večno nepozabljivi dnevi cesarjevega bivanja mej Kranjci!

Dné 2. kimovca sem šel v Ljutomer k Miklošičevi 70letni svečanosti kot zastopnik „Matice Slovenske“.

12. kimovca 1883 mi je sinko Lovro z Dunaja brzojavil, da mi je presvetli cesar podelil zlati križ za zasluge s krono. Zvečer je pa ravno to novico prinesla uradna „W. Z.“ Prijatelji so mi čestitali. Dné 30. kimovca sem dobil „zlati križ“ za zasluge s krono“. Podpisal sem reverz, da ga po moji smrti moji dediči pošljejo cesarju nazaj.

Dné 25. prosinca 1884. I je umrl knezoškof Janez Krisostom dr. Pogačar. — 29. svečana t. l. je izšla 1. štev. „Ljubljanskega lista.“ — Enketa za spisovanje šolskih knjig (za mestne ljudske šole) je imela prvo sejo in je mene (A. P.) prvosednikom izvolila. — 9.—14. rožnika 1884 je hčerka Pepca delala preiskušnjo na c. kr. izobraževališči za učiteljice in jo je dobro izvršila.

Dné 12. rožnika na Sv. Telesa dan imel sem prvokrat križ s krono na prsih. — 7. mal. srpana je hčerka Pepca izvršila vse preiskušnje (zrelostne) ter je dobila spričevalo za učiteljico na ljudskih šolah in v otročjih vrtih. Dné 17. mal. srpana je prišla Pepca domov, kjer je ostala do 25. t. m. (do 5. pop.); v 17. dan t. m. je bila zadnji-krat na Rožniku.

Dné 25. mal. srpana na sv. Jakoba dan se je Pepca poslovila od očetove hiše. (Prežalostni prizor! Bog daj srečo dobrosrčni in nedolžni hčerki!) Ob 5. uri sva bila pri sv. Jakobu v cerkvi in potem ob 6. uri sem jo peljal v samostan, kjer jo je gospa Mati prav prijazno vsprejela. Drugi dan na Šent-Jakobsko nedeljo t. j. 26. mal. srpana je kot nevesta Kristusova javno stopila v nunski samostan ter je svetu voščila: „Ostani z Bogom!“ — —

Dné 11. vel. srpana mi bode v vednem spominu. Ta dan je bila Pepca slovesno preoblečena v nunsko obleko. Zjutraj ob 8. uri je bila sv. maša, katero je bral gen. vikar dr. Pavker in pri kateri so nune lepo pele mojo mašo „Oče večni v visokosti.“ Slavnosti so se vdeleževali: župnik Rozman, mestni svetnik Perona, Drag. Žagar i dr. Popoldne je prišel Lovro z Dunaja. Ob 2. popoldne smo šli v samostan ter si pregledali vse samostanske prostore. Potem je bila lepa zabava pri mizi (petje mojih pesni i. t. d.). Bog daj srečo moji hčerki Pepci, zdaj Sestri Tekli (Andriani)! — —“

Tukaj je končal preblagi Andrej svoj životopis; žal, da ga ni nadaljeval, kajti izvedili bi še marsikaj zanimivega in poučnega iz njegovega življenja. Iz vsega tega smo se pa lahko prepričali, kako zvest soprog in kako skrben družinski oče je bil pokojni Praprotnik. Tovariši, posnemajmo ga! Zelo, zelo skrben oče je bil tudi za svoje „duševne otroke“ — za svoje spise. Posebno pri sreci mu je pa bil naš šolski list „Učiteljski Tovariš“, za katerega je žrtvoval mnogo mnogo ur svojega dragega življenja. On je bil prvi, ki je čutil potrebo slovenskega šolskega lista ter pisal po „Novicah“ toliko časa o njem, da se mu je izpolnila njegova srčna želja l. 1861. Leta 1860. je napovedal Praprotnik v „Novicah“ novi šolski list tako-le: „Mnogo in lepo so že „Novice“ govorile o učiteljskem časniku in gotovo vsak ljudski učitelj in šolski prijatelj mora potrditi tako lepo misel. Tudi mi, nekateri ljubljanski učeniki, že davno srčno želimo, da bi imeli svoj časnik. Za tega voljo smo že za to založnika nagovorili in dobili, ter tudi že dalje preskrbeli, kar je o tem treba. Ako se nam vse posreči, bomo začeli z novim letom in sicer vsak mesec izdajati nov šolski list. Tako bomo poskusili ter upamo in se trdno zanašamo, da nas bodo naši bratje in vsi drugi domorođci podpirali in nam pomagali; saj naša misel je: Vse na slavo Bogu in na srečo našemu narodu!“ V l. številki „Učiteljskega Tovariša“, ki je dné 1. prosinca 1861. l. izišla, je po primernem predgovoru do bratov učiteljev in vseh šolskih prijateljev dal tudi naslednje pesniško vabilo:

Prva beseda „Učiteljskega Tovariša“.

Vam trkam na vrata, me v hišo pustite,
 Prijazno podajam vam prvič rokó!
 Prostora pri sebi mí kaj dovolite,
 In gosta sprejmite, vas prosim lepó!
 Ljubezen do vas me je k vam pripeljala,
 Ljubezni pa tudi vas prosim za dar;
 Ta vez naj bi trdno nam sreca vezala,
 Da ločil ne bo nas nobeni vihar.

Veliko je A. Praprotnik sam pisal v „Tovariša“, ali koliko je trpel s svojim listom, to se vse tukaj popisati ne more. Kot urednik se je vrlo potegoval za čast „Tovariševo“ in poln hvaležnosti je bil do podpornikov njegovih. Zanimivi so posebno „Tovariševi“ ogovori v novoletnih številkah. V jednajstem letniku n. pr. piše: „Tovariš je prvi budil slovenske učitelje in jim kazal domačo pedagogiko. Tudi v prihodnje se bode zvesto ravnal po svojem vrhovnem vodilu, katero mu je: skrb za narodno šolo na verski podlagi. Zraven pa se bode „Tovariš“ vedno tudi ravnal po duhu novega časa ter se na podlagi šolskih postav vedno boril za splošne koristi in pravice ljudskega učitelja. Ljubi bratje slovenski učitelji, združujmo se tesneje, kakor do sedaj in bodimo jedini ne le v mislih temuč tudi v dejanji ter se varujmo priliznjenih nasprotnikov našega dobrega prizadevanja za domačo pravo ljudsko omiko. Nihče vendar ne more tajiti, da je ravno naš list veliko pripomogel, da smo pritirali šolski voz do tja, kjer je sedaj. Naš šolski list mora nam biti središče, kjer naj se zbirajo in od koder naj se širijo vsi naši krvni toki — za boljši vspeh pri pouku mladine, za pravo odgojo in za bran naših pravic. Naš list naj nam bode zastava, katero visoko povzdigujmo z bliščečim napisom: „naprej!“

Dasi je Praprotnik veliko deloval na slovstvenem polji ter mnogo koristnega in potrebnega spisal, vendar monumentalno delo njegovih rok je le „Učiteljski Tovariš“, kateri mu je mnogo pripomogel, da je dobil l. 1883. zlati križ za zasluge s krono, kar je bilo na čast in radost vsemu slovenskemu učiteljstvu. Tako poslavljen je tudi dné 18. vinotoka 1883 v občnem zboru „Slovenskega učiteljskega društva“ kot predsednik izpregovoril bolj ponosno: „Prebili smo marsikatero viharne in društvu celó neugodne čase; a ker smo bili strpljivi in vstrajni, bili smo močni tudi v marsikaterih bojih za pravico in resnico. V dolžnost smo si šteli kot ljudski učitelji delati za ljudstvo ali národ s tem, da smo plemenili ljudsko šolo tako, kakoršne je treba za splošno ljudsko izomiko. Hvala Bogu, doživeli smo čas, da že vidimo zdatni sad svojega truda. Bolj in bolj se priznava, da je dobro vravnana ljudska šola v istini najvažnejša podloga srečnemu družinskemu, ná-

rodnemu in državnemu življenju. Dragi sotrudniki, združujmo se v to svrhu še dalje ter trudimo se v prid našemu milemu slovenskemu narodu in v prid lepi naši Avstriji i. t. d.

Tako in jednako je deloval pokojni Praprotnik s svojim „Tovarišem“, kojega je ljubil in negoval, kakor punčico v očesu — v blagor slovenskega šolstva in v prid slovenskega učiteljstva, a vendar je moral čuti na I. občnem zboru „zaveze slovenskih učiteljskih društev“ smrtno obsodbo svojega duševnega otroka. Stavil se je takrat namreč predrzen predlog, da naj „Učiteljski Tovariš“ preneha in naredi prostor „Popotniku“. Ta predlog ga je žalil do dna njegove plemenite duše, misleč si, nehvaležnost je plačilo sveta. V njegovo radost se želja „Tovariševih“ nasprotnikov ni izpolnila, temveč zgodilo se je ravno nasprotno. „Tovariš“ se je uprl svojim nasprotnikom, svest si zaslug, kojih si je pridobil za slovensko šolstvo in učiteljstvo; ustanovitelj njegov A. Praprotnik ga je pa vedno blagoslavljal, kakor skrben oče svojega sina, ter mu izprosil tudi blagoslova iz nebes. In kedar je videl, da „Tovariš“ napreduje, je vselej vskliknil: „Tovariš“ ima blagoslov božji.“

Lepo delo Praprotnikovih rok so tudi njegove „Pesmi cerkvene in druge“, iz kojih se vidi, kako pobožnega duha je bil Praprotnik, kako vnet učitelj in kako iskren narodnjak ter zvest Avstrijec. Ker se nadjamo, da bodo njemu v spomin v kratkem zagledale beli dan, se ne bomo dalje bavili z njimi.

Vse Praprotnikovo delovanje je bilo posvečeno v prid slovenski domovini, kojo je iskreno ljubil; zato mu lahko rečemo s pesnikom:

In delal on je neumorno
Za domovino našo bórno.

A prav njegovo delovanje v blagor slovenskega naroda prouzročilo mu je mnogo grenkih ur, ker se ni maral uklanjati tedanjim našim narodnim nasprotnikom ter delovati v škodo lastnega naroda, če tudi je zastran tega mnogo gmotne škode trpel.

A tožil, plakal ni nikoli,
Sprejel je možki, slednji vdar.
Če tožil je kedaj, o svojih bolih ni,
O krivdah tožil je, ki jih naš rod trpi!

Lahko trdimo, da učitelja, kojega bi dičilo toliko lepih lastnosti in čednosti, ni še imela slovenska domovina, ga nima in težko, če ga bode še kedaj dobila.

Kje tak je še med nami,
Kot on, ki spi v prezgodnji groba jami?

Vendar, tovariši, prizadevajmo si z vsemi svojimi močmi, da ga kolikor le mogoče posnemamo ter hodimo po njegovih potih.

Pomnik postavimo mu tak,
Da slednji skuša biti mu enak!

Mnogo lepih nauk in izpodbujanj smo slišali iz njegovih ust, a daje nam jih tudi iz groba, saj:

Duh njegov živi med nami
Na delo nas budi in drami.

Kako priljubljen in čiskan je bil pokojni A. Praprotnik v vseh krogih ljubljanskega prebivalstva, je pokazal pogreb, katerega je vodil v spremstvu duhovščine in alumnov Št. Peterski župnik g. Malenšek. Pred krsto so bili v dolgih vrstah razvrščeni učenci I. in II. mestne šole, Marijanišča in Lichtenturnovega zavoda in drugi učenci. Pred hišo je zapel združeni zbor pevskega društva „Slavec“, gg. učiteljev in učiteljskih pripravnikov pod vodstvom g. Stegnarja žalostinko. Za krsto so se razvrstili za mnogobrojnimi sorodniki zastopniki društev „Narodne šole“, „Slov. Maticice“, „Učiteljskega društva“ itd., g. vladni šolski referent Merk, šolski nadzornik Šuman, člani dež. šolskega sveta, ravnatelj in profesorji srednjih šol, nad 100 učiteljev iz vseh krajev, mnogobrojno zastopana duhovščina na čelu g. prošt Klofutar, občinski zastopniki, uradniki in meščani in velika množica rodoljubnih dam. Na izrečno željo pokojnikove hčere matere Tekle je šel sprevod mimo nunskega samostana. Krasne vence s trakovi so položili na krsto: Slov. učiteljsko društvo — častnemu udu; Slov. Matica — zaslužnemu odborniku; Tiskarna R. Milica — I. uredniku „Učitelj. Tovariša“; Učitelji I. mestne deške ljudske šole — bivšemu voditelju; Učiteljsko osebje mestne dekliške osemrazrednice; Nemška dekliška šola; Predragemu očetu — hvaležni otroci; Ljubljenemu bratu — žalujoča brat in sestra; Rodbina Gerber — Zadnji pozdrav. Sožalne brzojavke so poslali od mnogih krajev posebno: Učit. društvo za celjski in laški okraj; Učit. okrajna konferenca za slov. šole v Ribnici; nadzornik vitez Klodič itd. Kakor pred hišo žalosti, zapel je zbor tudi na pokopališči žalostinko, ko se je izročilo truplo pokojnikovo materi zemlji.

In ko smo pokladali njegovo truplo v grob, prišle so nam na misel besede našega S. Gregorčiča, ki pravi:

„Telo sladko Ti spalo bo
Globoko pod zemljó.
A duh visoko vrh zvezdá
Z duhovi rajskimi Ti biva,
V objetji večnega Bogá,
Tam blaženstvo brezmejno vživa.“ —

Blagor Tebi, blagi Andrej! Našel si pokoj in mir, kojega si tu zastonj iskal ter uživaš plačilo v rajskih višavah za vse grenke ure, ki si jih preživel v tej solzni dolini!

„Pač blagor, blagor Tebi,
Tam dobro je za Te!“

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. († A. Praprotnik.) Dne 4. t. m. je bila sv. maša zadušnica za pokojnega A. Praprotnika v župni cerkvi sv. Petra v Ljubljani, ko je daroval č. g. župnik M. Malenšek ob azistenci domačih gospodov kapelanov. Maše so se udeležili poleg obitelji in bližnjih sorodnikov pokojnika tudi mestni učitelji in mnogo tovarišev z dežele, med njimi tudi ud c. kr. dež. šolskega sveta g. nadučitelj Iv. Pezdíć. Ko so pevci pod vodstvom g. Adamića zapeli tužno doneči P. Angelik Hribarjev „Requiem“, so nam solze zalivale obraz, spominjajoč se preblagega pokojnika, kajti z njim izgubili smo najzaslužnejšega slovenskega ljudskega učitelja. Poleg obitelji, ga bodo pogrešali tudi reveži, kajti nikdar ni šel mimo prosjaka, da bi mu ne bil podaril par krajcarjev. Narod slovenski izgubil je s Praprotnikom najzvestejšega sina in katoliška cerkev pa naj bolj udanega vernika. Med njegovimi raznimi in mnogobrojnimi lastnostmi in čednostmi, ga je dčila posebno tudi ta, da je razumel kot šolski vodja podredjeno mu učiteljstvo v najlepši slogi voditi, kajti pod njegovim vodstvom je ni bilo nikdar nesloge med učiteljstvom. Vsi so ga ljubili, prav kakor svojega blagohotnega očeta. Posnemajmo ga!

Kako je A. Praprotnik živel za šolo, nam pričajo še zadnji dnevi njegovega življenja, ko je ležal v nezavesti. Ves ta čas je govoril vedno o šoli ter poučeval v duhu nedolžne otročičke. Predno je postal nezavesten, se je pustil še jedenkrat izpovedati in prevideti. In ko je prejel sv. popotnico je zadovoljno vzdihnil: „Gospod, zdaj pa lahko pušči svojega hlapca umreti!“

Reginljivo se je poslavljaj tudi od svojih otrok. Vsakemu posebej je dal še zadnji nauk ter na to vsacega posebej blagoslovil, zagotavljaajoč vse, da bode duh njegov vedno med njimi. Iskreno se je poslovil tudi od svojega brata Franceta ter mu iz dna srca izdihnil: Francé, Bog te obvaruj! To so bile zadnje njegove besede.

Praprotnik je bil v življenju posebno vnet čestilec Marijin. Za časa bolezni je vedno molil litanije Matere Božje. Zato mu je pa Ona tudi izprosila srečno in lahko zadnjo uro. Jel je nekoliko bolj tiho in redkeje dihati in brez posebnega trpljenja je mirno v Gospodu zaspal — v rokah svoje najstarejše hčerke Marice.

Bodi mir in pokoj njega blagi in plemeniti duši!

Vestnik.

Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta je podaril učitelj, ki ne mara imenovan biti, namesto venca A. Praprotniku 10 K. *Tovariši! Prepričani smo, da bi marsikdo rad položil na Praprotnikov grob kako cvetličico in še marsikdo bi se bil rad udeležil njegovega pogreba, pa mu oddaljenost od Ljubljane in druge razmere tega niso dopuščale. Gotovo se pa dostojneje in lepše ne moremo spominjati pokojnega našega voditelja, če darujemo njemu v spomin par kron za učiteljski konvikt. Mi bodemo imena darovateljev objavljali v svojem listu.*

Uredn.